

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty, soudce Zdeňka Kühna a soudkyně Michaely Bejčkové v právní věci žalobkyň: **a) R. S. (dříve P.), b) D. P., c) nezl. A. S., d) nezl. E. P.**, všechny zast. JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem se sídlem Oveňecká 78/33, Praha 7, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 9. 2018, čj. OAM-122/ZA-ZA14-K07-R2-2014, v řízení o kasační stížnosti žalobkyň proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 6. 2020, čj. 13 Az 58/2018-48,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Ustanovenému zástupci žalobkyň JUDr. Maroši Matiaškovi, LL.M., advokátu, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů v celkové výši 24 732,40 Kč, která bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Dne 25. 3. 2014 podala žalobkyně a) jménem svým a svých dcer [žalobkyně b), c) a d)] - všichni státní příslušnost Ukrajina - opakovanou (v pořadí již třetí) žádost o mezinárodní ochranu. V řízení o žádosti o mezinárodní ochranu žalobkyně a) mj. uvedla, že před svým odjezdem z vlasti bydlela v N. se svou nejstarší dcerou, sestrou a rodiči. Byt, v němž bydleli, patřil rodičům, následně jí a sestře, avšak v roce 2005 jej prodaly. Poté si pronajímala byt. Nejdříve byla v ČR dva týdny v listopadu 2005, pak se vrátila pro dceru a od ledna 2006 pobývá v ČR. V zemi původu měla potíže s otcem nejstarší dcery, který jí vyhrožoval a pronásledoval ji. Žádost o udělení mezinárodní ochrany opětovně podala, neboť se na Ukrajině začala válka a zhoršila se ekonomická situace, nemá tam zázemí, rodiče již nežijí a se sestrou nekomunikuje. Dcery v ČR chodí do školy a žalobkyně a) s nimi chce zůstat. V ČR dříve žila s mužem, s nímž má dvě mladší dcery. Bývalý přítel se vůči ní dopouštěl domácího násilí a nyní žije v N. Návratu na Ukrajinu se žalobkyně bojí, protože jejich situace by byla špatná zejména po stránce sociální a zdravotní péče. Žalobkyně a) na Ukrajině dlouho nebyla, nikoho tam nemá a nevěděla by, kam má se třemi dětmi jít, není tam ani práce. Návrat by měl na dcery velký psychologický dopad, protože ukrajinsky nehovoří, mluví česky. Žalobkyně a) se obává rovněž svého bývalého přítele. V Praze, kde má práci, si žalobkyně a) pronajímá byt a pomáhá jí matka jejího bývalého přítele.

[2] Žalobkyně b) v době konání pohovoru chodila do deváté třídy základní školy. V roce 2015 ji srazilo na přechodu auto, měla pohmožděniny, šili jí hlavu, zhoršuje se jí zrak, musí chodit k očnímu lékaři, v 18 letech se to vyřeší operací. Dále ji jednou ročně sleduje neurolog, protože ji bolela hlava od zablokovaného krku, půjde také k rehabilitačnímu lékaři. Od března 2016 rovněž jednou měsíčně navštěvuje psychologa. Těžce nesla i zážitky týkající se domácího násilí, které u nich doma probíhalo. Bojí se návratu na Ukrajinu, o návratu do vlasti se odmítá bavit, je z toho špatná, hlavně vzhledem ke svému zdravotnímu a psychickým problémům.

[3] Žalobkyně c) v době konání pohovoru navštěvovala třetí třídu základní školy. Její zdravotní stav je celkově dobrý. Jednou ročně chodí na alergologii, hlavně na jaře a na podzim mívá fleky na těle, na což bere léky. V případě návratu na Ukrajinu by její sociální situace byla špatná, protože mluví, píše a čte jen česky, ukrajinsky nehovoří.

[4] Zdravotní stav žalobkyně d) je normální, jednou ročně dochází ke kardiologovi, protože se narodila s menší srdeční vadou. Celkově je její stav dobrý. Neužívá pravidelně léky, nepodstupuje žádnou specializovanou léčbu a v poslední době nebyla hospitalizována.

[5] Rozhodnutím ze dne 11. 9. 2018 žalovaný rozhodl, že se žalobkyním mezinárodní ochrana dle § 12 až 14b zákona o azylu neuděluje. Proti tomuto rozhodnutí podaly žalobkyně žalobu k městskému soudu, který ji v záhlaví označeným rozsudkem zamítl.

[6] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelky“) napadly rozsudek městského soudu kasační stížností. Uvedly, že kasační stížnost je přijatelná, neboť žalovaný ani městský soud se dostatečně nezabývali otázkou, za jakých okolností bylo na stěžovatelce a) pácháno domácí násilí, dopady tohoto jednání na život ostatních stěžovatelek a reálnosti ochrany, kterou jsou případně stěžovatelkám schopny poskytnout ukrajinské státní orgány. Prosté konstatování o možnosti vnitřního přesídlení či obrácení se na policejní orgány neosvědčuje podle stěžovatelek reálnou účinnost takového postupu. Dále stěžovatelky vytkly městskému soudu, že se vůbec nevěnoval možnému postavení stěžovatelky a) jako zranitelné osoby, přestože opakovaně trpěla psychickým a fyzickým týráním nejbližší osobou, což se projevilo na psychickém stavu stěžovatelek a) a b). Podle stěžovatelek byly naplněny podmínky pro udělení humanitárního azylu či doplňkové ochrany podle §14a odst. 2 písm. b) a d) zákona o azylu, neboť by jejich nucené vycestování mohlo vyústit v situaci, v níž by s nimi bylo nelidsky zacházeno. Rozhodnutí žalovaného a městského soudu jsou také v rozporu s čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) protože dcery stěžovatelky a) prožily celý svůj život v ČR, mají zde všechny své vazby, mluví plynule česky a prostředí Ukrajiny ani nepoznaly. Vzhledem k soukromým a rodinným vazbám stěžovatelek v ČR by neudělení mezinárodní ochrany tedy bylo v rozporu s uvedeným článkem Úmluvy.

[7] Stěžovatelky dále konkrétněji rozvedly, že je s ohledem na vytrpěné příkoří lze považovat za příslušnice sociální skupiny ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, protože kvůli tomuto postavení mohou být pronásledovány. Za sociální skupinu se přitom považují také oběti domácího násilí, k němuž u stěžovatelky a) opakovaně docházelo. Stěžovatelky v této souvislosti odkázaly na rozsudek NSS ze dne 10. 9. 2008, čj. 9 Azs 49/2008-55, podle kterého může být domácí násilí relevantním azylovým důvodem. Dále

pokračování

poukázaly na příručku UNHCR, podle níž neexistuje úplný seznam tzv. „sociálních“ skupin. Městský soud ani žalovaný se však dostatečně nevěnovali postavení stěžovatelek jako příslušnic určité sociální skupiny, čímž porušili kvalifikační směrnici, podle které není nutné, aby osoby vykazovaly znaky určité sociální skupiny, ale podstatné je, aby původce pronásledování tyto rysy těmto osobám - žadatelům o mezinárodní ochranu přisuzoval. Městský soud a žalovaný dále dostatečně nezkoumali, zda bude na Ukrajině poskytnuta stěžovatelkám dostatečná ochrana vůči případnému pronásledování ze strany bývalého přítele stěžovatelky a). Konstatování, že v oblasti domácího násilí byly na Ukrajině přijaty legislativní změny a situace se v tomto ohledu zlepšila, je dle názoru stěžovatelek nedostatečné. Tuto situaci navíc zhoršila celosvětová pandemie a ukrajinské státní orgány by stěžovatelkám nedokázaly zajistit účinnou ochranu.

[8] Stěžovatelky dále popsaly okolnosti svého života, jakož i své zdravotní problémy, které podle jejich názoru žalovaný ani městský soud nevzali v potaz při posouzení možnosti udělení humanitárního azylu.

[9] Podle stěžovatelek by vzhledem k tomu, že ukrajinské státní orgány by jim nebyly schopny poskytnout účinnou ochranu proti násilí od bývalého přítele stěžovatelky a), byl také naplněn důvod pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. Stěžovatelka b) v době, kdy bylo na stěžovatelce a) pácháno domácí násilí, požádala o odloučení od rodiny a byla umístěna do Klokánku. Domácímu násilí zamezilo až vyhoštění bývalého přítele stěžovatelky a) z ČR. Nelze přitom vyloučit, že by v případě nuceného vycestování byly stěžovatelky znovu vystavovány pronásledování tímto mužem, který nyní žije na Ukrajině v místě, odkud pochází také stěžovatelka a). V ČR mají stěžovatelky a) zázemí, na Ukrajině nikoho nemají a nemohly by se na nikoho obrátit o pomoc.

[10] Stěžovatelky navrhly, aby NSS napadený rozsudek zrušil a zrušil rovněž rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[11] Žalovaný považuje kasační stížnost za nedůvodnou. Podle jeho názoru dostatečně přihlédl k individuálním okolnostem dané věci a dostatečně zjistil skutkový stav. Stěžovatelky se kvůli svým obavám z pronásledování mohou obrátit na ukrajinské státní orgány. Řádným způsobem byla také posouzena možnost udělení humanitárního azylu. Žalovaný odkázal na své rozhodnutí a vyjádření k žalobě. Navrhl, aby NSS kasační stížnost odmítl, případně zamítl.

[12] Ve věcech mezinárodní ochrany se NSS po posouzení přípustnosti kasační stížnosti v souladu s § 104a s. ř. s. zabývá otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele (v projednávané věci stěžovatelek). Není-li tomu tak, NSS takovou kasační stížnost odmítne jako nepřijatelnou (viz usnesení NSS ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39).

[13] Kasační stížnost je nepřijatelná.

[14] Stěžovatelky se obávají pronásledování v zemi původu z důvodu příslušnosti k sociální skupině osob, které čelí domácímu násilí. Mají tedy za to, že jsou u nich splněny důvody pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12 písm. b) či podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu.

[15] NSS konstatuje, že příslušnost k určité sociální skupině a k tomu se vztahující obava z pronásledování může být relevantním důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, pokud má příslušnost k takové skupině negativní dopad na přístup k ochraně ze strany státu nebo pokud stát není schopen či ochoten účinnou ochranu zajistit (srov. rozsudek NSS ze dne 9. 12. 2015, čj. 6 Azs 230/2014-67).

[16] V případě stěžovatelek se jedná zejména o posouzení, zda se mohou se svými problémy, které se týkají násilí a pronásledování ze strany bývalého druhu (bývalých druhů) stěžovatelky a), obrátit na státní orgány, stejně jako o dostupnost a účinnost této ochrany (viz rozsudky NSS ze dne 31. 10. 2008, čj. 5 Azs 50/2008-62, ze dne 16. 9. 2008, čj. 3 Azs 48/2008-57, či ze dne 25. 1. 2011, čj. 6 Azs 36/2010-274, č. 2290/2011 Sb. NSS). Žalovaný i městský soud správně podotkli, že domácího násilí na stěžovatelce a) se údajně dopouštěl jeden z jejích bývalých druhů v ČR. Nejedná se tedy o problém, který by stěžovatelka a) měla v zemi původu. Nutné je také podotknout, že stěžovatelka a) není se svými bývalými druhy v kontaktu. Žalovaný i městský soud rovněž přílehavě uvedli, že stěžovatelka a) může případně řešit obavy ze svého dalšího bývalého přítele, který nyní žije ve městě, odkud stěžovatelka a) pochází, přestěhováním do jiného města. Podstatná je ovšem v tomto ohledu zejména skutečnost, že se stěžovatelky mohou s tímto problémem obrátit na ukrajinské státní orgány, jak vyplývá z Informace MZV ČR ze dne 1. 8. 2014. K tomu NSS v podrobnostech odkazuje na strany 7 a 8 napadeného rozsudku a stranu 9 rozhodnutí žalovaného. NSS považuje k této otázce rovněž za vhodné zdůraznit, že žalovaný nebyl povinen podrobněji zkoumat účinnost a efektivitu takového postupu a mohl bez dalšího vycházet ze zpráv o zemi původu, které stěžovatelky relevantně nezpochybnilly. Žalovanému tak nemohly vzniknout důvodné pochybnosti o účinnosti pomoci ukrajinských státních orgánů stěžovatelkám.

[17] K námitce, že se městský soud nezabýval otázkou, zda je možné stěžovatelku a) (resp. stěžovatelky) považovat za zranitelnou osobu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. i) zákona o azylu, NSS konstatuje, že toto posouzení nemělo vliv na důvody pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12 - 14b zákona o azylu. Městský soud proto nebyl povinen se podrobně tímto posouzením zabývat. Postačilo, pokud se problémy ohledně domácího násilí dostatečně zabýval ve vztahu k důvodům pro udělení mezinárodní ochrany. Tuto svou povinnost splnil, jak již bylo uvedeno výše. Stěžovatelky ostatně ani nepopsaly, jakým způsobem by postavení stěžovatelky a) (resp. stěžovatelek) jako zranitelné osoby mohlo ovlivnit průběh a výsledek řízení.

[18] K možnosti udělení humanitárního azylu dle § 14 zákona o azylu NSS nejprve konstatuje, že k udělení tohoto druhu azylu přistoupí správní orgán např. u osob zvláště těžce postižených či nemocných, u osob přicházejících z oblastí postižených humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory, tedy v případech, na něž sice nedopadá žádná z podmínek předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto „nehumánní“ azyl neposkytnout (viz rozsudek

pokračování

NSS ze dne 11. 3. 2004, čj. 2 Azs 8/2004-55). Jestliže zdravotní péče nedosahuje takové úrovně jako např. v ČR, není to důvodem pro udělení mezinárodní ochrany (srov. rozsudek NSS ze dne 26. 7. 2007, čj. 2 Azs 30/2007-69). Ve vztahu k nyní posuzované věci NSS uvádí, že stěžovatelky se nenachází v život ohrožujícím stavu, který by nadto vyžadoval speciální lékařskou péči, jež by na Ukrajině nebyla dostupná, což ostatně ani netvrdí. K tomu lze rovněž odkázat na zprávy o zemi původu (Ukrajina: Průzkum zdravotního systému, 2015; Dostupnost operace srdce, foramen ovale a stenózy plicní chlopně u předčasně narozeného dítěte) a také stranu 6 napadeného rozsudku a stranu 13 rozhodnutí žalovaného. Žalovaný tedy ani nevybočil z mezí správního uvážení, pokud vazby stěžovatelek na ČR neposoudil jako okolnosti zvláštního zřetele hodné, které by odůvodňovaly udělení humanitárního azylu. Tyto vazby zpravidla (ani v této věci) nepředstavují specifickou situaci, kterou by cizinci žijící v ČR běžně nezažívali.

[19] NSS k této otázce dále uvádí, že situace, v níž by zásah do soukromého a rodinného života žadatele o mezinárodní ochranu (stěžovatelek) představoval důvod pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, nastane pouze výjimečně (srov. rozsudky NSS ze dne 28. 11. 2008, čj. 5 Azs 46/2008-71, či ze dne 8. 6. 2011, čj. 2 Azs 8/2011-55). Jakkoli NSS vnímá a nijak nezlehčuje obtížnou a nezáviděníhodnou situaci zejména dcer stěžovatelky a), které nepochybně mají silné vazby na ČR, nelze odhlédnout od skutečnosti, že stěžovatelka a) dlouhodobě neřešila jejich pobytovou situaci a spoléhala se pouze na výsledky řízení o (neúspěšných) žádostech o mezinárodní ochranu. Okolnosti dané věci nenasvědčují tomu, že by případný přesun rodiny na Ukrajinu představoval zcela výjimečný případ nepřiměřeného zásahu do soukromého a rodinného života stěžovatelek ve smyslu citované judikatury. Podrobněji lze ve vztahu i k této otázce odkázat na strany 9 a 10 napadeného rozsudku, jakož i na strany 10 a 11 rozhodnutí žalovaného.

[20] V této souvislosti NSS připomíná, že mezinárodní ochrana je výjimečným právním institutem, jehož smyslem je poskytnout žadateli ochranu, nikoliv však před jakýmkoli negativními jevy v zemi jeho původu. Poskytnutí azylu, resp. doplňkové ochrany, které se v soudním řízení stěžovatelka domáhá, je zcela specifickým důvodem pobytu cizinců na území ČR. Nelze je zaměňovat s jinými legálními formami pobytu cizinců na území ČR, tak jak jsou upraveny např. v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR. Podáním žádosti o mezinárodní ochranu nelze obcházet povinnosti vyplývající pro cizince z citovaného zákona. Právě legalizace pobytu je z povahy příběhu stěžovatelek primárním účelem jejich žádosti.

[21] Na základě výše uvedeného NSS uzavírá, že zákon o azylu a ustálená judikatura NSS poskytují dostatečnou odpověď na všechny námitky uvedené v kasační stížnosti. NSS neshledal ani žádné další důvody pro přijetí kasační stížnosti k věcnému projednání.

[22] Kasační stížnost svým významem tedy podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatelek, a NSS ji proto odmítl podle § 104a s. ř. s.

[23] Výrok o nákladech řízení o kasační stížnosti se opírá o § 60 odst. 3 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle něhož žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, byla-li kasační stížnost odmítnuta.

[24] Podle § 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s. advokátovi, který byl stěžovatelkám ustanoven usnesením NSS ze dne 1. 9. 2020, hradí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Advokát provedl ve věci dva úkony právní služby, kterými jsou převzetí a příprava zastoupení [§ 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] a sepsání kasační stížnosti, tj. písemné podání soudu ve věci samé [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Za jeden úkon právní služby advokátovi náleží mimosmluvní odměna ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5 advokátního tarifu], která se zvyšuje o paušální náhradu hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Advokát současně zastupoval čtyři osoby, a proto mu podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu za každou takto zastupovanou nebo obhajovanou osobu náleží mimosmluvní odměna snížená o 20 %. Za dva úkony právní služby a za čtyři zastupované osoby advokátovi tedy náleží odměna ve výši 20 440 Kč a dále částka odpovídající DPH ve výši 21 %, celkem tedy 24 732,40 Kč. Tuto částku NSS vyplatí do 30 dnů ode dne právní moci tohoto usnesení.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 10. listopadu 2020

Ondřej Mrákota
předseda senátu